

AGEING IN PLACE –KÄSITE JA IKÄYSTÄVÄLLISTEN YMPÄRISTÖJEN KEHITTÄMINEN

Päivi Kankaanranta, Lehtori, Satakunnan ammattikorkeakoulu,

TAVOITTEENA IKÄKYVYKÄS SUOMI

Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030

Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi

2 Toimintaympäristö muutoksessa	14
2.1 Väestön ikääntyminen	15
2.2 Ikääntyvän väestön hyvinvointi	17
2.3 Kaupungistuminen	19
2.4 Ilmastonmuutos	19
2.5 Rahoitus ja varautuminen	20
2.6 Teknologinen murros	21
2.7 Osallisuuden muutos	22
2.8 Uudistuvat sote-rakenteet	24
3 Poikkihallinnollinen ikäohjelma 2030 – Ikäkyvykäs Suomi	26
3.1 Ikäohjelma 2030 – vaikuttavuustavoitteet	28
3.2 Toimenpideohjelma vuosille 2020–2023 sekä alustavat toimenpide- ehdotukset vuosille 2023–2030	29
3.2.1 Lääkärit ovat toimintakykyisiä pidempään	29
3.2.2 Ikääntyvien työkäisten toimintakyky on parantunut ja työurat ovat pidentyneet, erityisesti ikäihmisten palveluissa	32
3.2.3 Teknologia, tekoäly ja robotiikka ovat lisänneet hyvinvointia	34
3.2.4 Vapaaehtoistyöllä on vakiintunut asema ikääntyvässä yhteiskunnassa	37
3.2.5 Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä	40
3.2.6 Palvelut toteutetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla	42

AGEING IN PLACE -KÄSITE

- Ageing in place –ajattelu on levinnyt ympäri maailmaa
- Tarkoittaa yhteyttä ja vuorovaikutteista suhdetta iäkkään henkilön ja hänen ympäristönsä kanssa tilanteessa, jossa sekä ihminen että hänen ympäristönsä muuttuvat, mutta fyysinen paikka pysyy
- Sellaisten ratkaisujen etsimisenä, joilla pyritään luomaan ikääntyville mahdollisuuksia asua asunnoissaan tutussa elinympäristössä, toivotaan mahdollistavan sen, että **ikäntyneen ei tarvitse muuttaa asunnosta ja asuinympäristöstä toiseen toimintakyvyn muuttuessa**

- Ikäihmisen suhde asumiseen ja asuinympäristöön muodostuu myös tekemisestä ja hallinnan tunteesta
- Merkityksellisten asioiden tekeminen kotona ja omassa asuinympäristössä tukee vanhan ihmisen itsellisyyttä, terveyttä ja sosiaalista osallisuutta
- **Tuttu asuinympäristö edistää oman elämäntavan ja sosiaalisten verkostojen sekä niiden kautta mahdollistuvan sosiaalisen tuen säilymistä**
- Asumis- ja palvelukonsepteja kehitettäessä on tärkeää löytää kullekin optimaalinen ”person-environment-fit”, sillä se ohjaa myös vaikuttavaan voimavarojen käyttöön

VANHUSPALVELULAIN TAVOITE

- **Muisti- ja ikäystävälliset asuinalueet on suunniteltu niin, että toimintakyvyltään heikentyneet asukkaat asuvat siellä missä muutkin, eivätkä erillään muusta asumisesta.**
- Tämä tukee osaltaan maamme ikääntymispolitiikan ja vanhuspalvelulain tavoitetta lisätä ikäihmisten kotona asumisen mahdollisuuksia ja vähentää ympärivuorokautisen hoidon tarvetta.

ELINPIIRI JA PAIKKASUHDE

- Elinpiirillä tarkoitetaan aluetta, jossa henkilö liikkuu päivittäisessä elämässään
- Elinpiiri muodostuu yksilön tavoitteiden, toimintakyvyn ja ympäristön asettamien vaatimusten pohjalta
- Laajemman elinpiirin on havaittu liittyvän parempaan hyvinvointiin ja elämänlaatuun
- Asuinalueiden kehittämisessä tulisi löytää keinoja säilyttää iäkkäille asukkaille tärkeitä **paikkaan liittyviä merkityksiä ja kollektiivisia muistoja**, koska niiden avulla voidaan säilyttää jatkuvuuden tunnetta ja tukea yhteenkuuluvuutta.

IKÄYSTÄVÄLLINEN ASUINALUE – WHO:N IKÄYSTÄVÄLLISYYDEN TEEMAT KUNTATASOLLA

Kuvio 1. WHO kahdeksan ikäystävällisyyden teema-alueita.

ASUINYMPÄRISTÖJEN MUISTI- JA IKÄYSTÄVÄLLISYYDEN TAVOITTEET

- tukea iäkkäiden ihmisten mahdollisuutta aktiivisuuteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen
- tarjota tavallisten asuntojen ohella myös iäkkäille ja muistisairaille suunnattuja asumisratkaisuja
- suunnitella asuin ympäristöjä monien toimijoiden kuten vanhusneuvostojen kanssa
- kiinnittää suunnittelussa huomio asuin ympäristön ja asumisen esteettömyyteen sekä hyödyntää iäkkäitä palvelevaa teknologiaa
- varmistaa iäkkäiden tarvitsemien palvelujen käytettävyys ja saavutettavuus
- ottaa suunnittelussa huomioon sääolosuhteet ja pienten, maaseutumaisten alueiden erityispiirteet

- varmistaa, että iäkkäät ja muistisairaavat ihmiset voivat käyttää asuinympäristössään kykyjään, heitä arvostetaan yhdenvertaisina asukkaina ja he asuvat siellä missä muutkin
- mahdollistaa iäkkäiden ja muistisairaiden ihmisten osallisuus omassa lähiyhteisössään ja heidän osallistumisensa yhdessä läheistensä kanssa lähiympäristönsä kehittämiseen
- tarjota iäkkäille ja muistisairaille henkilöille eri tavoin ja ymmärrettävästi tietoa palveluista, harrastusmahdollisuuksista ja vaikuttamiskeinoista
- varmistaa, että asuinalueen muisti- ja ikäystävällisyyden kehittäminen on asukaslähtöistä ja palvelee kaikenikäisiä.

LÄHTEET

Dementia Centre. Design and Technology Suite. <http://dementia.stir.ac.uk/design/design-and-technology-suite>

Fried, S., Rajaniemi, J. & Topo, P. 2015. Ikäystävällinen asuinalue – WHO:n ikäystävällisyyden teemat kuntatasolla. Julkaisussa Hynynen, R. (toim.). Palvelualueen ja ikäystävällisen asuinalueen kehittäminen. Ympäristöministeriö, Helsinki. Ympäristöministeriön raportteja 5/2015. S. 55–104. ISBN 978-952-11-4384-7

Jolanki, O., Leinonen, E., Rajaniemi, J., Rappe, E., Räsänen, T., Teittinen, O. & Topo, P. 2017. Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 47/2017. ISBN 978-952-287-415-3 (PDF). <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B9237F1AE-7A10-4097-8271-8A061A89FC77%7D/129184>

Pajala, S. 2016. Iäkkäiden kaatumisten ehkäisy. 4. painos. THL, Helsinki. Opas 16. ISBN 978-952-245-502-4. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79998/THL_Opas_16

Ympäristöministeriö. 2017. Älyteknologiaratkaisut ikääntyneiden kotona asumisen tukena. Ympäristöministeriö, Helsinki. Ympäristöministeriön raportteja 7/2017. ISBN 978-952-11-4730-2. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79348>

WHO 2007. Checklist of Essential Features of Age-friendly Cities. http://www.who.int/ageing/publications/Age_friendly_cities_checklist.pdf
[_verkko.pdf](#)

Rappe ym. 2018. Muisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö. Ympäristöopas 2018.